

□ *Xalqımız müasir və müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi, bəşəriyyət tarixinin ən görkəmli dühalarından biri olan, dünya şöhrətli siyasi xadim Heydər Əlirza oğlu Əliyevin anadının 95 illiyini təntənə ilə qeyd edir. 10 may 1923-cü il tarixdə – 95 il bundan əvvəl dünyaya göz açan ulu öndər Azərbaycan xalqının bəşər sivilizasiyasına bəxş etdiyi ən böyük tarixi şəxsiyyətlərdən biri olmaqla yanaşı, eyni zamanda, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin xilaskarı, qurucusu və banisi kimi də adını millətimizin şanlı tarixinə qızıl hərfərlə əbədi həkk etdirmişdir.*

Zəngin dövlətçilik təcrübəsinə, yüksək xarizmatik liderlik keyfiyyətlərinə malik ümummilli lider Heydər Əliyev mühtəm dövlət vəzifələrində böyük bir yüksəliş yolu keçməklə 44 yaşında, 1967-ci ilin iyununda Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin sədri vəzifəsinə irəliləyərək, cəmi 2 ildən sonra 1969-cu il iyulun 14-də həmin dövrdə dünyanın ən nəhəng dövləti olan keçmiş SSRİ məkanında böyük siyasət səhnəsində özünün müqayisəolunmaz fitri istedadı ilə əbədi yaşar ulduz kimi parlayaraq, Azərbaycanda siyasi hakimiyyətin ən yüksək zirvəsinə fəth etməyi bacarmış – Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi ali vəzifəsinə seçilmişdi.

Azərbaycan SSR-də hakimiyyətə olduğu 13 illik dövr ərzində Sovet İttifaqının tabeliyində olan Azərbaycan SSR-in sosial, iqtisadi və mədəni inkişafı üçün ölçüyəgəlməz yeniliklərə, müvəffəqiyyətlərə imza atan Heydər Əliyev 1982-ci il noyabrın 22-də SSRİ rəhbərliyinə gətirilmiş, böyük SSRİ dövlətinin Nazirlər Soveti Sədrinin 1-ci müavini kimi yüksək vəzifəyə təyin olunmuş, eyni zamanda, Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü seçilməklə, həmin dövləti idarə edən rəhbərlərdən biri olmuşdu. Sonralar, SSRİ-nin dağılması ərzində dünyada möhkəm dayanıqlı olan erməni lobbisinin himayədarlığı ilə Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan “qopardılaraq” Ermənistanla birləşdirilməsi planının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar bu yolda ən böyük maneə olan Heydər Əliyevin ali siyasi hakimiyyətdən uzaqlaşdırılması planı üzərində iş aparılmışdır. Bu məsələnin Ermənistanın xeyrinə həll edilməsinə planlaşdırılan dairələrin təhriki ilə M.S.Qorbaçov tərəfindən Heydər Əliyevə qarşı qarozlu və məkrli siyasət yürüdülməsi nəticəsində ulu öndər 1987-ci il oktyabrın 21-də Siyasi Büro üzvlüyündən, həmin ayın 23-də isə Nazirlər Soveti Sədrinin 1-ci müavini vəzifəsindən azad edilmişdi.

SSRİ rəhbərliyi tərəfindən aparılan iyrənc təqiblər və təzyiqlər qarşı mətinliklə sinə gərməyi bacaran Heydər Əliyev dövlətdə tutduğu yüksək vəzifə və mövqeləri itirməli olsa da, Allah tərəfindən ona

fitri olaraq öta edilmiş ən dəyərli nemətlər olan yüksək mənəvi idealları – cəsur, mərdlik, məğrurluq, ləyaqət, şərafət, dürüstlük, həqiqətsevərlik, ədalətlik, vətənpərvərlik hissi və dəyərlərini özünün şəxsiyyətində həyat amalları kimi daha da möhkəmləndirmiş və bütövləşdirmişdi. O, hər hansı yüksək vəzifə mövqeyi olmadan da xalqın ələvli, cəsur, vətənpərvər övladı və lideri kimi SSRİ rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı yeridilən ayrı-seçkililiyə, məkrli siyasətə və hər cür haqsızlıqlara qarşı qəti və bərk mövqeyini, haqq səsinə ən yüksək tribunallardan ucalmaqda hər hansı təqiblərdən çəkinmədən şərfli ömür yolunu davam etdirirdi. 1990-cı ilin yanvar ayında SSRİ qoşunları tərəfindən Bakı şəhərində və Azərbaycanın digər rayon və şəhərlərində dinc əhaliyə qarşı törədilmiş amansız silahlı hücumları, qırğınları və vəhşiliyi SSRİ-nin düz göbündə – Moskva şəhərində heç bir hədə-qorxudan, hətta ölümdən də çəkinmədən beynəlxalq ictimaiyyətə çatdıraraq, SSRİ rəhbərliyinin apardığı qeyri-insani siyasətə sətər şəkildə tənqid etmişdi.

Qədirbilən Azərbaycan xalqının öz böyük oğluna olan sonsuz sevgi və ehtiramı sayəsində 1991-ci ilin sentyabr ayında o, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri vəzifəsinə seçilmiş və həmin dövrdə son dərəcə ağır şəraitdə, tamamilə blokada vəziyyətində olan Naxçıvanın ayaqda qalmasını təmin etmişdi. O, eyni zamanda, o dövrdə “yeni imperiya” xülyaları ilə yaşayan “Moskva qorxusu” Azərbaycan rəhbərliyinin onun üçün yaratdığı maneələri mətinliklə dəf edərək, bütün müqavimatlara və təqiblərə baxmayaraq, Müstəqil Azərbaycan ideali uğrunda mübarizə apararaq, İslam şərqində ilk demokratik dövlət olan Azərbaycan Demokratik Respublikasının rəhbərliyini, o cümlədən bayrağının Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı statusunda tanınması-na, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının adından “Sovet, Sosialist” terminlərinin çıxarılmasına və digər çoxsaylı müstəqillik islahatların həyata keçirilməsinə nail olmuşdu.

Tarixi siyasi proseslərin gedişi zəminində Heydər Əliyevin taleyinə yazılmış xilaskarlıq mis-siyası üçün lazımı şərait yetişirdi. Zəngin və çoxəsrlik dövlətçilik

tarixinə malik Azərbaycan XX əsrin sonlarında – 18 oktyabr 1991-ci il tarixdə yenidən ən böyük tarixi nailiyyəti olaraq, dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra suveren dövlət kimi ilk qədəmlərini atmağa başlasa da, həmin vaxt respublikamız bir tərəfdən Ermənistanın təcavüzkar işğalçılıq müharibəsi ilə üzləmiş, digər tərəfdən keçmiş SSRİ-nin dağılması ilə meydana gələn çəkişmələr burulğanında təsadüfən hakimiyyətə gəlmiş səriştəsiz, naş “siyasətçilərin” cılız hakimiyyət ehtiraslarından qaynaqlanan qeyri-sivil mübarizə meydanına çevrilmişdi. 90-ci illərin əvvəllərində Azərbaycan son dərəcə ağır siyasi, sosial-iqtisadi böhran girdabında idi. 1993-cü ilin ortalarında bu böhran özünün kulminasiyaya nöqtəsinə çatmışdı. Silah gücünə iqtidara gəlmiş səriştəsiz AXC–Müsavat cütüylü bir illik hakimiyyətləri dövründə ölkəni fəlakət burulğanına sürükləmiş, parçalatıb-dağılma həddinə gətirib çıxarmışdı. Bu proseslərin məntiqi nəticəsi kimi gənc Azərbaycan dövlətinin varlığı üçün real təhlükə yaranmışdı.

Silahlı çevriliş, saxta seçkilər və digər – qeyri-qanuni, cinayətkar yollarla hakimiyyətə yiyələnmiş üzənlərə siyasi qüvvələr xalqın taleyüklü problemlərini həll etmək əvəzinə, qrup maraqlarından uzağa getməyən siyasi çəkişmələrə rəvac verməklə, dövlət hakimiyyətini iflic vəziyyətə salmış və respublikanın beynəlxalq miqyasda yeni yaranmaqda olan imicinə ciddi zərər vurmuşdular. Həmin qüvvələrin 1993-cü ilin ortalarında sürən hakimiyyətləri dövründə yürütdükləri qeyri-peşəkar və səbətsiz xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan Respublikası özünün az-çox müttəfiqləri sayıla biləcək dövlətlərdən də ayrı düşmüş, beynəlxalq arenada gedən müstəqillik proseslərdən təcrid olunmuş, Ermənistanla hərbi və diplomatik meydana aparılan mübarizədə təklənmiş və uduzmuşdu. Nəticədə, xarici siyasətdəki məğlubiyyət daxili siyasi münasibətlərə də təsir göstərərək, ölkədəki sabitliyi əsəli şəkildə pozmuş, faktiki olaraq, ayrı-ayrı siyasi hərəkat və partiyaların hərbi qanadı rolunda olan yeni yaranmış hərbi birləşmələri çirkin siyasi məqsədlərə yönəltməklə

qarşı-qarşıya qoymuş, vətəndaş müharibəsi başlanmışdı. Ordu və digər silahlı qüvvələr əsas vəzifələrini yerinə yetirmək əvəzinə, siyasət dəllallarının sonra suveren dövlət kimi ilk qədəmlərini atmağa başlasa da, həmin vaxt respublikamız bir tərəfdən Ermənistanın təcavüzkar işğalçılıq müharibəsi ilə üzləmiş, digər tərəfdən keçmiş SSRİ-nin dağılması ilə meydana gələn çəkişmələr burulğanında təsadüfən hakimiyyətə gəlmiş səriştəsiz, naş “siyasətçilərin” cılız hakimiyyət ehtiraslarından qaynaqlanan qeyri-sivil mübarizə meydanına çevrilmişdi. 90-ci illərin əvvəllərində Azərbaycan son dərəcə ağır siyasi, sosial-iqtisadi böhran girdabında idi. 1993-cü ilin ortalarında bu böhran özünün kulminasiyaya nöqtəsinə çatmışdı. Silah gücünə iqtidara gəlmiş səriştəsiz AXC–Müsavat cütüylü bir illik hakimiyyətləri dövründə ölkəni fəlakət burulğanına sürükləmiş, parçalatıb-dağılma həddinə gətirib çıxarmışdı. Bu proseslərin məntiqi nəticəsi kimi gənc Azərbaycan dövlətinin varlığı üçün real təhlükə yaranmışdı.

Silahlı çevriliş, saxta seçkilər və digər – qeyri-qanuni, cinayətkar yollarla hakimiyyətə yiyələnmiş üzənlərə siyasi qüvvələr xalqın taleyüklü problemlərini həll etmək əvəzinə, qrup maraqlarından uzağa getməyən siyasi çəkişmələrə rəvac verməklə, dövlət hakimiyyətini iflic vəziyyətə salmış və respublikanın beynəlxalq miqyasda yeni yaranmaqda olan imicinə ciddi zərər vurmuşdular. Həmin qüvvələrin 1993-cü ilin ortalarında sürən hakimiyyətləri dövründə yürütdükləri qeyri-peşəkar və səbətsiz xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan Respublikası özünün az-çox müttəfiqləri sayıla biləcək dövlətlərdən də ayrı düşmüş, beynəlxalq arenada gedən müstəqillik proseslərdən təcrid olunmuş, Ermənistanla hərbi və diplomatik meydana aparılan mübarizədə təklənmiş və uduzmuşdu. Nəticədə, xarici siyasətdəki məğlubiyyət daxili siyasi münasibətlərə də təsir göstərərək, ölkədəki sabitliyi əsəli şəkildə pozmuş, faktiki olaraq, ayrı-ayrı siyasi hərəkat və partiyaların hərbi qanadı rolunda olan yeni yaranmış hərbi birləşmələri çirkin siyasi məqsədlərə yönəltməklə

XX əsrin əvvəllərində – 1919-cu il may ayının 19-da Türkiyə uğrunda Böyük Qurtuluş Savaşına başlayan Türk dünyasının böyük öndəri Mustafa Əlirza oğlu Atatürk sonralar həmin günü belə xatırlayırdı: “Mən 1919-cu il mayın 19-da Samsuna gəldiyim gün əlimdə heç bir maddi qüvvəm yox idi. Yalnız böyük Türk millətinin əsil-nəcəbətindən doğan və mənim vicdanımı ilhamlandıran yüksək və mənəvi bir qüvvə vardı. Əslində, mən bu milli qüvvəyə, bu Türk millətinə güvənərək, işə başladım”. Atatürkün milli xilaskarlıq davamçısı, Türk dünyasının yeni lideri, Azərbaycan xalqının böyük övladı – Heydər Əlirza oğlu Əliyev övladı. Heydər Əlirza oğlu Atatürk yolçuluğunu müstəqil Azərbaycan

uğrunda uzunmüddətli və gərgin mübarizənin yeni mərhələsi ilə davam etdirirdi. Atatürkün 19 may 1919-cu il tarixdə Anadoluya gəlişini xatırladan Heydər Əliyevin 1993-cü il iyun ayının 15-də Naxçıvandan Bakıya dönüşü məhz onun istiqlal savaşının başlanğıcı oldu. Hərbi meydanının Atatürkünün diplomatik müharibələr Atatürkü əvəz etmişdi. Mustafa Əlirza oğlundan – Atatürkdən düz 74 il sonra Heydər Əlirza oğlu da 15 iyun 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıdışı məsələsinə münasibət bildirərək, 1998-ci ildə Bakı şəhərində keçirilən Qafqaz müsəlmanlarının X qurultayında tarixi nitqində, Azərbaycanın “olum və ya ölüm” dilemması ilə üzləşdiyi ağır spesifik tarixi şəraiti, ehtəsiz Atatürksayağı ifadə etmişdi: “1993-cü ilin iyun ayında mən Bakıya dəvət olunanda Azərbaycanda qardaş qırğını, vətəndaş müharibəsi gedirdi. Azərbaycan parçalanırdı. Mən isə – heç bir silahlı dəstəsi, ordusu olmayan bir adam – tək öz canımla odun içinə atıldım. Nə üçün atıldım? Çünki inanırdım ki, mənim arxamda xalq var və xalq məni dəstəkləyəcəkdi. Bir də ona görə inanırdım ki, Allah məni indiyə qədər saxladığı kimi, bundan sonra da saxlayacaqdır!”.

Bəli, mənsub olduqları xalqların ən ağır, tarixi sınaqlarla üzləşdiyi dövrlərdə Allahın onlara göstərdiyi böyük lütfi kimi tarixi şəxsiyyətlər meydana çıxır, milləti öz ardınca apararaq, xilaskar-

bütün sahələrdə çıxarkən və inkişaf meyilləri özünü göstərdi və sair müstəqillik islahatları aparıldı. Qısa müddət ərzində Azərbaycanın neft strategiyası uğurla həyata keçirilməklə yüksək nailiyyətlər əldə olundu.

Heydər Əliyevin Azərbaycanda ali hakimiyyətdə olduğu ikinci mərhələdə – 1993-2003-cü illər ərzində respublikada nizami ordu yarandı, qanuni yolla parlament və prezident seçkiləri keçirildi, dünya dövlətlərinin ən demokratik və müstəqillik konstitusiyaları ilə bir sırada duran və Heydər Əliyev zəkasının məhsulu sayılan yeni Konstitusiya qəbul edildi. Ölkədə hakimiyyət bölgüsü prinsipinə əsaslanan çox müstəqillik hüquqi-demokratik islahatlar aparıldı, yerli hakimiyyət orqanları – bələdiyyələr formalaşdırıldı, dövlət orqanlarının təşkili və dövlətin idarə olunmasında əhəlinin iştirakı ən demokratik yollarla təmin edildi, xalqın siyasi təşəbbüskarlığı yüksəldi, bazar iqtisadiyyatına əsaslanan möhkəm iqtisadiyyat yaradıldı.

Dövlətimizin qarşısında duran daha böyük problemlər, o cümlədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq hüquqa və Azərbaycanın haqlı tələblərinə əsasən həll olunması yolunda mühüm diplomatik uğurlar qazanıldı. Bütün bunlar, Azərbaycan xalqının 15 iyun 1993-cü il tarixdə başlayan qurtuluşundan – Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdırdan

Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə seçilmiş İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Məhz Heydər Əliyevin uzaqgörən, yüksək zərər dəqiqliyi ilə ölçülüb-biçilmiş daxili və xarici siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən müvəffəqiyyətlə davam etdirilməsi nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada layiqli mövqə sahibi olmuş, beynəlxalq və regional layihələrin əsas oyunçularından birinə, bir çox hallarda isə aparıcı qüvvəsinə çevrilmişdir. Azərbaycan beynəlxalq hüququn subyekti kimi beynəlxalq münasibətlərdə özünün dəst-xətti ilə seçilmiş, beynəlxalq təşkilatlar və aparıcı supergüclər əksər məsələlərdə Azərbaycanın mövqə və mənafelei ilə bərk əməkdaş olmuşlar.

Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş dövlətçilik ənənələrinin onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və daha da inkişaf etdirilməsinin məntiqi nəticəsidir ki, Azərbaycan beynəlxalq siyasətdə, xüsusilə regional siyasi arenada hörmət olunən, sayılıb-seçilən mövqə qazanmış, iqtisadi inkişaf tempinə, şəffafliq göstəricilərinə görə dünyanın bir çox aparıcı dövlətləri ilə bir sırada dayanmaq və rəqabət aparmaq qabiliyyətinə yiyələnmiş, xalqımızın zəngin mədəniyyəti dünya mədəniyyəti xəzinəsində şərfli yerini tutmuşdur. Eyni zamanda, Azərbaycan Ordusu bu gün Cənubi Qafqazın ən güclü ordusu olmaqla, döyüş qabiliyyətinə görə, demək olar ki, hər il beynəlxalq reyting cədvəllərində bir neçə pillə irəliləyir ki, bu da diplomatik imkan tükəndikdə, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən artıq 30 ilə yaxın müddətdə işğal olunmuş, beynəlxalq qurumlar və dünya dövlətləri tərəfindən tanınmış qanuni, əzəli, tarixi sərhədlərini, dada-baba torpaqlarımız üzərində faktiki hakimiyyətimizi bərpa etməyə imkan verəcəkdir.

Heydər Əliyevin müdrik ideyaları zamanın sərhədlərini aşaraq, tarixin bütün dövrlərində aktual sayılan əsas istiqamətlər olmaqla, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin mühüm, prinsipial yol xəritəsinin tezisləri kimi çıxış edir. Onun “Dövlət iki şeydən sarsılır: cinayət çəzasız qalanda, günahsız əza verildə!” – məşhur kəlamı hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyət prinsiplərinin əsas sütununu təşkil edir. Əslində, bu orqanların bütün digər – qanunçuluq, ədalətlik, hamının qanun qarşısında bərabərliyi və sair fəaliyyət prinsipləri, məhz həmin tezis üzərində cümləri, porvəriş tapır. İxtisaslaşdırılmış prokurorluq qurumu olan Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun bütün kollektivinə də ədliyyə general-leytenantı Xanlar Valiyev rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev siyasətinə və onun ideallarına sadiq qalaraq, dövlətçiliyimiz, qanunçuluğun keşiyində matanətə dayanaraq, qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələrin yüksək dəqiqliklə və layiqli şəkildə icra edilməsi əzmindədir.

Ümummilli liderin aşağıdakı kəlamları onun həyat fəlsəfəsinin əsl mahiyyətinin başlıca ifadəsidir: “Biz azadıq, müstəqilik və sərbəstlik. Biz heç kəsdən asılı deyilik. Biz özümüz öz taleyimizin sahibiyik. Mənim üçün öz canımdan və həyatımdan artıq, Azərbaycanın müstəqilliyini qorumaq, saxlama və əbədi etməkdir!”. Heydər Əliyevin fiziki ömrü 80 illik bir dövrə sığsa da, onun ideyaları, əməlləri, mənavi dünyasının hədəfləri ən uzaq, sonsuz gələcəyə, Azərbaycanın əbədiyyətinə ünvanlandıqından, ulu öndərin şəxsiyyətinin mənəvi sərhədləri, ehtəsiz, Azərbaycanın varlığı, ömrü digər əbədi və sonsuzdur. Bu baxımdan, Heydər Əliyev fenomenini Azərbaycan tarixində bütün zamanların fəvqündə dayanacaq, onun şəxsiyyətinin nuru, milli dövlətçiliyimizin uzaq gələcəyinə istiqamətlənmiş uzaqgörən siyasət Azərbaycan səmasında əbədi parlayacaq Günəş kimi dünya dərəcəli şanlı dövlətçilik tariximizə sabahına nur saçacaq, işıqlandıracaq, doğru yol göstərəcək, daim var olacaqdır.

Mehdi HÜSEYNZADƏ, Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsinin rəisi, ədliyyə polkovniki

Zamanın fəvqündə dayanan dahi